

ΙΤΑΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ XX ΑΙΩΝΑ
POESIA ITALIANA DEL SECOLO XX

2 Ποιήματα του Σάντρο Πένα

2 poemas di Sandro Pena

Μετάφραση: Σωτήρης Παστάκας

Traduzione: Sotirios Pastakas

Sandro Penna (Perugia, 12 giugno 1906 – Roma, 21 gennaio 1977) è stato un poeta italiano. Nato in una famiglia borghese, da Armando, umbro, e Angela Antonione Satta, laziale, ha due fratelli minori, Beniamino ed Elda. Nell'infanzia soffre spesso di bronchiti e allergie. Intanto a Roma, frequenta Carlo Emilio Gadda, Gabriele Baldini, Alfonso Gatto, Enrico Falqui e Alfredo Gargiulo. Nel 1950 venne pubblicato il suo secondo libro^[5] di versi uscito nelle edizioni della Meridiana con il titolo di *Appunti*. Nel 1955 pubblicò il racconto *Arrivo al mare*^[6] e nei due anni seguenti due opere importanti che definiranno meglio la sua personalità e lo stile della sua poesia: *Una strana gioia di vivere*, edito da Scheiwiller nel 1956 (che trova Pasolini entusiasta) e la raccolta completa delle sue *Poesie* (su interessamento dello stesso) edita da Garzanti che gli fa ottenere, nel 1957, sia pure con qualche scandalo^[7], il Premio Viareggio. Nel 1976 viene pubblicata sull'"Almanacco dello Specchio" una scelta di sue poesie e, alla fine di quell'anno, il volume *Stranezze*^[12] per il quale, nel gennaio del 1977, pochi giorni prima della morte, gli viene assegnato il Premio Bagutta, che le condizioni di salute non gli permettono di ritirare. Dopo la morte escono diversi inediti, e la sua pudica omosessualità non è più considerata scandalosa. A Perugia, sua città natale, gli è stata intitolata la Biblioteca Sandro Penna. A Perugia e a Roma sono intitolate due strade a Sandro Penna.

Ειλικρινής, αλλά διεστραμμένος, έξυπνος και πρωτόγονος, ερωτευμένος με τον εαυτό του και τον κόσμο, ο Sandro Penna (1906-1977) γεννήθηκε στην Περούτζια αλλά έζησε στη Ρώμη. Διπλωματούχος λογιστής και μεγάλος τεμπέλης ο Πένα αποτελεί το ιδανικό του «απόλυτου» ποιητή, που πάσχει από νευρώσεις, είναι υποχόνδριος και καταφέρνει να επιβιώσει με την πολύτιμη υποστήριξη καλλιτεχνών και φίλων του. Όλη η πρωτοτυπία ενός ποιητή, ο οποίος μεταγράφει άμεσα την εμπειρία, μειώνοντας σε λίγους απρόσβλητους ήχους ένα λογοτεχνικό πληκτρολόγιο από θαυματουργούς συνδυασμούς. Στους στίχους του υπάρχει η φυσικότητα, η χάρη, η επιθυμία, η ποικιλομορφία, το ακαριαίο. Με την ανάγνωση αυτών των μικρών ποιημάτων θα παρατηρήσετε ότι κάθε στίχος φαίνεται να έρχεται σε σας, όπως τα χάρδια που εξαφανίζονται στη συνέχεια, μόλις γυρίσουμε σελίδα. Και είναι όλα μια διαδοχή παρουσίας και απουσίας σαν να βγαίνουν από το καπέλο ενός ταχυδακτυλουργού.

LA LEZIONE DI ESTETICA

«Ma che bellezza c'è nella poesia?»
Ascolta, quando vedi un forte amico
pieno di donne intorno, quando preso
sei dall'orchestra, e sotto il riflettore
risplendono i colori di una diva
che seminuda scende giù in platea,
dove tu trasalisci, e sei nascosto
da tanta gente!, quando in una notte
buia e serena in una piazza amici
ballano senza donne al suono d'una
fisarmonica e tu non sei di loro; ebbene questo
non è bello per te? E' anche bello
per un vecchio signore che si chiama
critico e trova molte cose belle, è andato
anzi più avanti nel trovare al mondo
e forse fuori, belle cose sempre,
più belle; eppure dice con amore: "quanto è bella
questa poesia". E tu
mi guardi e non mi dai neppure un bacio?

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ

«Μα τι ομορφιά υπάρχει στην ποίηση;»
Άκου, όταν βλέπεις ένα σφριγηλό φίλο
περιστοιχισμένο από γυναίκες, όταν είσαι συνεπαρμένος
απ' τη μουσική και κάτω απ' τον προβολέα
λάμπουν τα χρώματα μιας ντίβας που ημίγυμνη
κατεβαίνει στην πλατεία, εκεί που ανατριχιάζεις
κρυμμένος μέσα σε τόσον κόσμο,
όταν μια σκοτεινή και ήπια βραδιά μες την πλατεία
φίλοι χορεύουν δίχως γυναίκες
στους ήχους ενός ακορντεόν και εσύ
δεν είσαι της παρέας-δεν το βρίσκεις λοιπόν
ωραίο αυτό; Είναι ωραίο ακόμη και γι' αυτόν
τον ηλικιωμένο κύριο που λέγεται κριτικός,
που τόσα βρίσκει όμορφα και μάλιστα
προχώρησε ακόμη πιο πολύ
ανακαλύπτοντας στον κόσμο – κι ίσως παραέξω-
ωραία πράγματα κι ακόμη πιο ωραία
κι όμως λέει με αγάπη: «Τι όμορφο που
είναι αυτό το ποίημα»!
Κι συ λοιπόν με κοιτάζεις
και δεν μου δίνεις ούτε ένα φιλί;

{Μουovonsi opachi coi lucenti secchi}

Muovonsi opachi coi lucenti secchi
gli uomini calmi in mezzo agli orti. Il rosso
dei pomodori sta segreto e acceso
nel verde come un cuore. Ma lontano
il mare con le sue luci d'argento,
che sono le campane del mattino,
chiama alla pesca gli uomini che il vino
del ritorno sognavano fra il lento
ondeggiar delle barche, ridestate
quali uccelli sul ramo. L'altalena
ferma nel buio della villa aspetta
il giorno. E il giorno accorderà le varie
e rumorose colazioni. Io resto
fra tanta luce e battere di panni.
Tre rape mezza mela ed una triste
macchina di cucina vecchia d'anni
sonnecchiano su un tavolo non viste.

{ Ἡρεμα κινούνται οι χλωμοί άντρες με τους}

Ἡρεμα κινούνται οι χλωμοί άντρες με τους
αστραφτερούς κουβάδες μέσα στα περιβόλια.
Το κόκκινο απ' τις ντομάτες είναι κρυμμένο
στο πράσινο, σαν πυρακτωμένη καρδιά. Μακριά
Ὅμως, η θάλασσα με τα ασημένια της φώτα
-οι καμπάνες του πρωινού- καλεί στο ψάρεμα
τους άντρες που ονειρεύονταν το κρασί της επιστροφής
στο αργό λίκνισμα της βάρκας.
Αφυπνισμένη σαν πουλί πάνω στο κλαδάκι
η κούνια περιμένει ακίνητη στο σκοτάδι
της έπαυλης, τη μέρα. Κι η μέρα θα κουρδίσει
διαφορετικά τα ηχηρά προγεύματα. Μένω
ανάμεσα στο τόσο φως και τα τινάγματα
των σεντονιών. Τρία λάχανα, μισό μήλο
και μια θλιμμένη παμπάλαια μηχανή καφέ
λαγοκοιμούνται απαρατήρητα πάνω στο τραπέζι.